

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 20)

Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Birbirlerine Olan Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/335)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

27.1.1992

Sayı : B.02.0.KKG/101/248/01284

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 24.1.1992 tarihinde kararlaştırılan "Kamu Kurum ve Kuruluşların Birbirlerine Olan Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun Tasarı" ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Süleyman Demirel

Başbakan

**KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ BORÇLARININ TAHKİMİ HAKKINDA
KANUN TASARISINA İLİŞKİN GEREKÇE**

Tasarının tümüne ilişkin gerekçe :

Bilindiği gibi Bütçe Kanunlarında "Kamu Ortaklıkları ve İştiraklerinde Sermaye Değişiklikleri" başlığı altında yeralan hükümlerle, bu kuruluşların Hazineye, Fonlara, Sosyal Sigortalar Kurumuna, Türkiye İhracat Kredi Bankasına ve T.C. Merkez Bankası kaynaklı vadesi geçmiş reeskont kredisi borçlarının Hazinece devralınarak, Hazineden olan alacaklarına veya sermayelerine mahsup etmeye, ayrıca Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin T.C. Ziraat Bankasına olan borçlarını görev zararları alacaklarına karşılık olmak üzere Hazinece devralınmasına Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkili kılınmıştır.

Bu yetki çerçevesinde Kamu kesiminin nakit ve özellikle ödenek yetersizliklerinin ortaya çıkardığı aksaklıklar ile ilişkilerdeki tıkanmaları bir ölçüde de olsa aşılmaya çalışılmış ve ekonomide zaman zaman ortaya çıkan tahkime tabi tutma zorunluluğu 1984 yılından sonra daha az hissedilir olmuştur.

Ancak kamu kurum ve kuruluşlarının birbirlerine, T.C. Merkez Bankası ve T.C. Ziraat Bankasına bu gün ulaşılan seviyedeki kronikleşmiş borç-alacak ilişkisi daha geniş kapsamlı bir tahkim işlemini gerekli kılmaktadır.

Hazırlanan tasarı ile 31.12.1991 tarihi itibarıyla gerçekleşmiş ve tahsil imkânı olmayan borç alacak ilişkilerinin tasfiyesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde Kanunun amaç ve kapsamını belirlemektedir.

Madde 2. — Maddenin birinci fıkrasına göre kanuna ekli cetvelde yer alan fon, daire, idare, teşekkül, banka, kurum, kuruluş ve birliklerin 31.12.1991 tarihi itibarıyla birbirlerine olan borçlarının takas ve mahsup yoluyla tasfiye edilmesi ve bundan sonra bu borçların Hazinece devir alınarak tahkime tabi tutulması öngörülmektedir. Tahkime tabi tutulacak borçlar T.C. Merkez Bankası bilançosunda aktifleştirilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında takas ve mahsuba, itfaya, devire ve aktifleştirmeye tabi tutulacak borç miktarlarının tespit şekli ve süresi belirlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrası ile 31.12.1991 tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş borç bakiyelerine ilişkin olarak bu tarihten sonra yapılacak borç ödemelerinin geri talep edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Madde 3. — Madde ile bu kanunun uygulaması ile ilgili işlemlerin gerektirdiği miktar ile sınırlı olmak üzere özel tertip tahvil çıkarma ve bütçelendirme yetkisi düzenlenmektedir.

Madde 4. — Bu madde ile kanunun uygulanması ile ilgili işlemlere her türlü vergi, resim ve harç muafiyeti getirilmektedir.

Madde 5. — Kanunun yürürlük tarihini göstermektedir.

Madde 6. — Yürütme konusunu düzenlemektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/335

3.2.1992

Karar No. : 11

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından hazırlanıp, Bakanlar Kurulunca 27.1.1992 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 28.1.1992 tarihinde Komisyonumuza havale edilen “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Birbirlerine Olan Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 30.1.1992 tarihinde yaptığı 7 nci birleşimde Hükümeti temsilen Maliye ve Gümrük Bakanı başkanlığında Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Temsilcilerinin de katılımıyla incelenip görüldü.

Bilindiği gibi, Bütçe Kanunlarında “Kamu Ortaklıkları ve İştiraklerinde Sermaye Değişiklikleri” başlığı altında yer alan hükümlerle, bu kuruluşların Hazineye, Fonlara, Sosyal Sigortalar Kurumuna, Türkiye İhracaat Kredi Bankasına ve T.C. Merkez Bankası kaynaklı vadesi geçmiş reeskont kredisi borçlarının Hazinece devralınarak, Hazineden olan alacaklarına veya sermayesine mahsup etmeye, ayrıca Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin T.C. Ziraat Bankasına olan borçlarını görev zararları alacaklarına karşılık olmak üzere Hazinece Devralınmasına Hazine ve Dışicaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkili kılınmıştır.

Bu yetki çerçevesinde Kamu kesiminin nakit ve özellikle ödenek yetersizliklerinin ortaya çıkardığı aksaklıklar ile ilişkilerdeki tıkanmalar bir ölçüde de olsa aşılmaya çalışılmış ve ekonomide tahkime tabi tutma zorunluluğu zaman zaman ortaya çıkmıştır.

Ancak, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının birbirlerine, T.C. Merkez Bankası ve Ziraat Bankasına bugün ulaşılan seviyedeki kronikleşmiş borç-alacak ilişkisi daha geniş kapsamlı bir tahkim işlemini gerekli kılmıştır.

Bu gerekçe doğrultusunda hazırlanan tasarı ile kapsama giren tüm kurum ve kuruluşların birbirlerine olan borçları (anapara, faiz, gecikmeye ilişkin cezalar dahil) tasarıda yer alan esaslar çerçevesinde tahkim edilmekte, Banka hüviyetindeki kuruluşların; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına olan borçlarından yalnız bu tasarı kapsamına giren kurum ve kuruluşlarla ilgili olanları tahkime tabi tutulmakta ve böylece Ekonomide mali istikrarın sağlanması amaçlanmaktadır.

Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde;

— Konunun Türk ekonomisi için çok önemli olması nedeniyle, toplam ne kadar tahkim yapılacağına tasarıda belirtilmesi gerektiği,

— Yönetim hatası nedeniyle borçlanan kuruluşların borçlarının tahkiminin ekonomiyi çıkmaza sokacağı,

— Ekonomide dengelerin bozulmaması için, bu yolun açılmaması gerektiği, yapılması düşünülen tahkim sonucunda daha büyük borçlanmaların olacağı ve düzeltilmesi zor sonuçların meydana geleceği,

gibi eleştirilerin yanında,

— Borçların tahkimi yoluna gidilmesinin yeni bir uygulama olmadığı,

— Yıllardan beri yapılan yanlış uygulamalar nedeniyle borçların biriktiği,

— Daha önceki yıllarda da benzer uygulamaların yapıldığı,

— Hükümetin uygulamaya koyduğu ekonomi politikaları doğrultusunda tahkim işleminin gerekli olduğu,

şeklinde olumlu görüşler de ifade edilmiştir. Yapılan bu eleştiri ve önerilere Hükümet adına yapılan açıklamalarda;

— Yapılan işlemin bir konsolidasyon olduğu, kuruluşların borç ve alacaklarının karşılıklı tasfiye edilmesi ile bir muhasebe dengesinin kurulacağı,

— Yapılması düşünülen tahkim işleminin toplam tutarının 49 Trilyon 553 Milyar 433 Milyon TL. olarak belirlendiği, 1984 yılında yapılan tahkim işleminin tutarının 4 Trilyon civarında olduğu, bugünkü para değeri ile karşılaştırıldığında daha büyük kapsamlı olduğunun anlaşılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, tasarı kapsamındaki kuruluşların borç ve alacak tutarları rakamsal olarak da açıklanmıştır.

Bu açıklamalardan sonra tasarının tümü Komisyonumuzca benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1-inci maddesi aynen,

“Kamu Kurum ve Kuruluşları Borçları” başlıklı 2 nci maddesinin 1 inci fıkrasında parantez içinde yer alan ibare; Belediyelerin İller Bankasına olan kısa vadeli borçlarının cari bir borç-alacak ilişkisi niteliğinde olması ve tasarıda öngörülen kronikleşmiş borç-alacak kapsamına uygun olmayacağı düşüncesiyle, Belediyelerin İller Bankasına olan kısa vadeli borçlarını kapsam dışında bırakacak şekilde yeniden düzenlenmiş, ayrıca maddeye; İller Bankasınca, Belediyelerin fon payından yatırım kredisi borçları ile ilgili olarak kesinti yapılması nedeniyle, 31.12.1991 tarihi ile bu kanunun yürürlüğe gireceği tarih arasında bu borçlara karşılık yapılan kesintilerin Belediyelere iadesini sağlayan yeni bir fıkra eklenmiş ve madde ekli cetvel ile birlikte kabul edilmiştir.

Tasarının “Tahvil Çıkarma ve Bütçelendirme Yetkisi” başlıklı 3 üncü maddesi, “Vergi Muafiyeti” başlıklı 4 üncü maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 5 ve 6 ncı maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
İlyas Aktaş
Samsun
Sözcü
Mahmut Öztürk
Aksaray
Veli Andaç Durak
Adana
Mehmet Nedim Budak
Ankara
(İmzada bulunamadı)
Melih Pabuççuoğlu
Balıkesir
Necmi Hoşver
Bolu
Yılmaz Ovalı
Bursa
Adnan Keskin
Denizli
Mehmet Dönen
Hatay
Rüştü Kâzım Yücelen
İçel
(İmzada bulunamadı)
Algan Hacaloğlu
İstanbul

Başkanvekili
İrfan Gürpınar
Kırklareli
Kâtip
Haydar Oymak
Amasya
Halil Demir
Aksaray
Hüseyin Balyalı
Balıkesir
Zeki Ergezen
Bitlis
Mustafa Çiloğlu
Burdur
Nevfel Şahin
Çanakkale
Mahmut Uyanık
Diyarbakır
Nihat Malkap
Hatay
Nami Çağan
İstanbul
Adnan Kahveci
İstanbul

Muhalefet şerhim eklidir.

Veli Aksoy
İzmir

Rıfat Serdaroğlu
İzmir
Alaettin Kurt
Kocaeli

Mehmet Ali Yavuz
Konya
Ekrem Pakdemirli
Manisa
(İmzada bulunamadı)
Hasan Peker
Tekirdağ

Işın Çelebi
İzmir

Muhalefet şerhim ektedir
Abdullah Gül
Kayseri
Mustafa Ünalı
Konya
(İmzada bulunamadı)
M. Doğan Ölmeztoprak
Malatya
Refaidin Şahin
Ordu
Kamer Genç
Tunceli

MUHALEFET ŞERHİ

“Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Birbirine Olan Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun” tasarısına aşağıdaki sebeplerden dolayı muhalifim.

1. Tahkim daha önce denenmiş ve başarılı olmadığı görülmüştür.
2. Borç silme başarısız KİT’leri ödüllendirmektedir.
3. Borç silme başarılı KİT’leri cezalandırmaktadır.
4. Borç silme geçici bir rahatlama sağlamayacağı gibi SSK, TCZB, KOİ, Toplu Konut Fonu, Tasarruf Teşvik Fonu’nun açıklarını artırmaktadır.
5. Uygulama bütçe açığını artırdığı için enflasyonisttir.
6. Belediyelerin TEK, SSK ve vergi borçları silindiği için başarısız belediyeler ödüllendirilmekte, başarılı belediyeler cezalandırılmaktadır. Belediyeler borç ödemese, vatandaş niçin ödesin?
7. KİT’lerin yapısal sorunlarını ertelemeye dönük olduğu için ekonomiye zarar verecektir.
8. Özelleştirme için daha kapsamlı çalışma yerine kolay yol seçilmiştir.
9. Belediyeler bundan sonra SSK, vergi ve TEK borçlarını ödememe alışkanlıklarını artıracaktır. Devlet büyük bir darbe yiyecektir.

Adnan Kahveci
İstanbul

Işın Çelebi
İzmir

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Birbirlerine Olan Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun Tasarısı

Amaç ve Kapsam

MADDE 1. — Ekonomide malî istikrarın sağlanması amacıyla bu Kanun kapsamına giren tüm kurum ve kuruluşların birbirlerine olan borçları (anapara, faiz, gecikmeye ilişkin cezalar dahil) bu Kanun esasları çerçevesinde tahkim olunur.

Banka hüviyetindeki kuruluşların; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na olan borçlarından yalnız bu Kanun kapsamına giren kurum ve kuruluşlarla ilgili olanları tahkime tabi tutulur.

Kamu Kurum ve Kuruluşları Borçları

MADDE 2. — Bu Kanun'a ekli cetveldeki fon, daire, idare, teşekkül, banka, kurum, kuruluş ve birliklerin 31.12.1991 tarihinde birbirlerine olan birinci maddedeki söz konusu borçları ile Toprak Mahsulleri Ofisi ve Birliklerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki Merkez Bankası ve Ziraat Bankası borçları (Hazine kısa vadeli avansı hariç) takas ve mahsup yoluyla tasfiye edildikten sonra Hazinece devir alınarak tahkime tabi tutulur ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bilançosunda aktifleştirilir.

Takas ve mahsuba, itfaya, devire ve aktifleştirilmeye tabi tutulacak borç miktarları ilgili kuruluş, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Hazine ve Dışticaret Müsteşarlığı tarafından müştereken bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde tespit edilir.

Borç tutarlarının belirleneceği 31.12.1991 tarihi itibariyle tahakkuk etmiş borç bakiyeleri-ne ilişkin olarak daha sonraki tarihte yapılacak borç ödemeleri geri talep edilemez.

Tahvil Çıkarma ve Bütçelendirme Yetkisi

MADDE 3. — Bu Kanunun uygulanması nedeniyle işlemlerin gerektirdiği miktarı aşmak kaydıyla; özel tertip tahvil çıkarmaya ve tahvil şartlarını tespit etmeye, Hazine ve Dışticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Başbakan; yılı bütçesinde mevcut veya açılacak yeni tertiplere gereğine göre ödenek, gelir ve gider kaydetmeye Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir.

Vergi Muafiyeti

MADDE 4. — Bu Kanun uyarınca yapılacak işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan muafur.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Birbirlerine Olan Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun Tasarısı

Amaç ve Kapsam

MADDE 1. — Tasarının 1 inci Maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kamu Kurum ve Kuruluşları Borçları

MADDE 2. — Bu Kanuna ekli cetveldeki fon, daire, idare, teşekkül, banka, kurum, kuruluş ve birliklerin 31.12.1991 tarihinde birbirlerine olan birinci maddedeki söz konusu borçları ile Toprak Mahsulleri Ofisi ve Birliklerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki Merkez Bankası ve Ziraat Bankası borçları (Hazine kısa vadeli avansı ve Belediyelerin İller Bankasına olan kısa vadeli borçları hariç.) takas ve mahsup yoluyla tasfiye edildikten sonra Hazinece devir alınarak tahkime tabi tutulur ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bilançosunda aktifleştirilir.

Takas ve Mahsuba, itfaya, devire ve aktifleştirilmeye tabi tutulacak borç miktarları ilgili kuruluş, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Hazine ve Dışticaret Müsteşarlığı tarafından müştereken bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde tespit edilir.

Borç tutarının belirleneceği 31.12.1991 tarihi itibariyle tahakkuk etmiş borç bakiyelerine ilişkin olarak daha sonraki tarihte yapılacak borç ödemeleri geri talep edilemez.

Belediyelerin, İller Bankasına olan yatırım kredisi borçları ile ilgili olarak, Bankaca 31.12.1991 tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında bu borçlara karşılık yapılan kesintiler Belediyelere iade edilir.

Tahvil Çıkarma ve Bütçelendirme Yetkisi

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Vergi Muafiyeti

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Yürürlük

MADDE 5. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 6. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

S. Demirel

Başbakan

Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.

Prof. E. İnönü

Devlet Bakanı

Prof. T. Çiller

Devlet Bakanı

İ. Téz

Devlet Bakanı

G. İleri

Devlet Bakanı

O. Külercioğlu

Devlet Bakanı

Ö. Barutçu

Devlet Bakanı

E. Şahin

Devlet Bakanı

M. Batallı

Millî Savunma Bakanı

N. Ayaz

Dışişleri Bakanı

H. Çetin

Millî Eğitim Bakanı

K. Toptan

Sağlık Bakanı

Y. Aktuna

Tarım ve Köyişleri Bakanı

N. Cevheri

Sanayi ve Ticaret Bakanı

M. T. Köse

Kültür Bakanı

D. F. Sağlar

Orman Bakanı

V. Tanır

Devlet Bakanı

C. Çağlar

Devlet Bakanı

E. Ceyhan

Devlet Bakanı

A. Gönen

Devlet Bakanı

G. Ergenekon

Devlet Bakanı

M. Kahraman

Devlet Bakanı

M. A. Yılmaz

Devlet Bakanı

Ş. Ercan

Adalet Bakanı

M. S. Oktay

İçişleri Bakanı

İ. Sezgin

Maliye ve Gümrük Bakanı

S. Oral

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Prof. O. Kumbaracıbaşı

Ulaştırma Bakanı

Y. Töbçü

Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı

M. Moğultay

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

E. Faralyalı

Turizm Bakanı

Prof. A. Ateş

Çevre Bakanı

B. D. Akyürek

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yürürlük

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METNE EKİLİ CETVEL

İKİNCİ MADDEYE EKİLİ CETVEL

1. Hazine
2. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
3. T.C. Ziraat Bankası
4. Sosyal Sigortalar Kurumu
5. T.C. Emekli Sandığı
6. BAĞ-KUR
7. Belediyeler
8. Belediyelere bağlı tüzelkişiliğe haiz idareler (EGO, ASKİ, İSKİ ve İETT gibi.)
9. 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki Kamu İktisadî Teşebbüsleri ve bunların Bağlı Ortaklıkları
10. Özelleştirme kapsamındaki Kamu İktisadî Teşebbüsleri ve Bağlı Ortaklıklar
11. Kamu Ortaklığı Fonu
12. Toplu Konut Fonu
13. Çalışanları Tasarrufa Teşvik Fonu
14. İller Bankası
15. Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri
16. Tarım Kredi Kooperatifleri Birlikleri

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU METNİNE BAĞLI CETVEL

Hükümet teklifine bağlı ekli cetvel aynen kabul edilmiştir.

